

Pozdní mateřství jako fenomén doby

Hana Matysková

Bakalářská práce
2009

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

akademický rok: 2008/2009

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Hana MATYSKOVÁ**
Studijní program: **B 7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**

Téma práce: **Pozdní mateřství jako fenomén doby**

Zásady pro vypracování:

Zpracování teoretické části
Zpracování základních témat teoretické části
Metodologie výzkumu – kvalitativní výzkum
Výsledky výzkumu – aplikovatelnost výsledků
Doporučení pro praxi

Rozsah práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

BIERMANN, CH. , RABER R. Maminkou ve čtyřiceti? PRAHA: Portál, 2006. ISBN 80-736-075-5

STEJSKALOVÁ, J. , ŠILKOVÁ, L. Matkou ve vyšším věku: vliv věku na plodnost ženy a průběh těhotenství. Computer press, 2006. ISBN 80-251-0987-9

HANÁKOVÁ, P. a kol. V bludném kruhu: mateřství a vychovatelství jako paradoxy modernity. Slon, 2007. ISBN 80-86429-49-0

WARD, RITCHIE R. Živé hodiny. PRAHA: Mladá fronta, 1980. ISBN 23-083-80

MOŽNÝ, I. Rodina a společnost. Slon, 2006. ISBN 80-86429-58-X

VODÁKOVÁ, A. , VODÁKOVÁ O. Rod ženský. Slon, 2003. ISBN 80-86429-18-0

Vedoucí bakalářské práce:

Ing. Mgr. Leona Hozová
Ústav pedagogických věd

Datum zadání bakalářské práce:

13. února 2009

Termín odevzdání bakalářské práce:

15. května 2009

Ve Zlíně dne 13. února 2009

L.S.

prof. PhDr. Vlastimil Švec, CSc.
děkan

Mgr. Soňa Vávrová, Ph.D.
vedoucí katedry

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ/DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním diplomové/bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že diplomová/bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí;
- na moji diplomovou/bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užit své dílo – diplomovou/bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování diplomové/bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové/bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Ve Zlíně 4.5.2009

Hana Madysková

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlédnutí veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užíje-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odpirá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užit či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlídně k větší výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Náplní mé bakalářské práce je problematika pozdního mateřství jako fenoménu dnešní doby. Toto téma považuji v současné době za velmi aktuální. Tato práce je rozdělena na dvě části a to: teoretickou a praktickou. V teoretické části se pokouším nastínit demografickou situaci v České republice, rozdělení ženské a mužské role v tradiční rodině, role ženy v současné společnosti. V závěru teoretické části se pak zabývám motivy pozdního mateřství a riziky s ním spojenými. Praktická část se skládá z výzkumné části a jejího vyhodnocení.

Klíčová slova: Mateřství, pozdní mateřství, mateřská role, reprodukce, plodnost, porodnost, genderové role, tradiční rodina, emancipace, kariéra

ABSTRACT

The centre of my bachelor thesis is issue of late motherhood as a phenomenon of this time. I consider this issue like a very current. This thesis is divided into two parts. Theoretical part and practical part. In theoretical part I try to describe the demographic situation in Czech Republic. Organization of women's and men's role in the family. The role of women in contemporary society, and at the end of theoretical part I try to describe the themes of late motherhood and risk associated with it. The practical part consists of the research section and of the evaluation of the research section.

Keywords: Motherhood, late motherhood, parent role, reproduction, fertility, natality, gender role, traditional family, emancipation, career

Motto

„Mít nebo nemít dítě je pro ženu kardinální otázka, tím závažnější, čím více o ní může svobodně rozhodnout.“

(Vodáková, 2003, In: Rod ženský)

Poděkování

Tímto bych chtěla poděkovat vedoucí práce Ing. Mgr. Leoně Hozové, která mi poskytla cenné rady a spolupráci při zpracovávání této práce.

OBSAH

ÚVOD	10
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 DEMOGRAFICKÝ VÝVOJ V ČESKÉ REPUBLICE	12
1.1 PLODNOST A PORODNOST	12
1.2 POTRATOVOST.....	13
1.3 SOUČASNÁ SITUACE	13
1.3.1 Porodnost v číslech	14
2 TRADIČNÍ RODINA	16
2.1 MUŽSKÁ A ŽENSKÁ ROLE.....	16
2.2 MUŽ OTCEM, ŽENA MATKOU?.....	16
2.2.1 Nové genderové uspořádání rodinných rolí	18
3 ŽENA A JEJÍ ROLE VE SPOLEČNOSTI	19
3.1 ŽENA VE VZDĚLÁVACÍM SYSTÉMU.....	19
3.2 ŽENA V PRACOVNÍM PROCESU	19
3.3 MATEŘSKÁ ROLE	21
4 DŮVODY POZDŇÍHO MATEŘSTVÍ	22
4.1 HLEDÁNÍ VHODNÉHO PARTNERA	22
4.2 NEJDŘÍV KARIÉRA, POTOM DÍTĚ.....	23
4.3 ZATÍM NEJSEM NA DÍTĚ PŘIPRAVENÁ.....	24
4.3.1 Antikoncepce, předpoklad plánovaného mateřství	24
4.3.2 Umělé ukončení těhotenství, jako možnost volby	25
4.4 SNAHA SE NEJDŘÍVE ZABEZPEČIT.....	25
4.5 NEDAŘÍ SE MI OTĚHOTNĚT	26
4.5.1 Průměrné hodnoty bez záruky	27
5 ŠANCE A RIZIKA V POZDĚJŠÍM VĚKU	28
5.1 POZDŇÍ MATEŘSTVÍ SE STÁVÁ BĚŽNÝM PŘÍPADEM	28
5.2 PATERO MOŽNÝCH NEBEZPEČÍ.....	29
5.2.1 Plodnost.....	29
5.2.2 Potrat	29
5.2.3 Postižení, poškození při porodu a deformace.....	29
5.2.4 Rizika těhotenství.....	30
5.2.5 Rizika porodu	30
5.3 REPRODUKČNÍ ZDRAVÍ	30
II PRAKTICKÁ ČÁST	32
6 CÍL VÝZKUMU	33

6.1	DEFINOVÁNÍ VÝZKUMNÉHO PROBLÉMU.....	33
6.2	DRUH VÝZKUMU	33
6.3	METODY VÝZKUMU	33
6.4	VÝZKUMNÝ VOREK	33
6.5	ZPRACOVÁNÍ DAT.....	34
7	VÝSLEDKY VÝZKUMU.....	35
7.1	RESPONDENTKY	35
7.2	OTÁZKY A JEJICH VYHODNOCENÍ.....	37
	ZÁVĚR	44
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	45
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	46
	SEZNAM TABULEK.....	47
	SEZNAM PŘÍLOH.....	48

ÚVOD

Pozdní mateřství, je bezesporu velmi aktuálním tématem, a můžeme se o tom přesvědčit v nespočtu článků, které se objevují v mnoha dostupných časopisech, také média nás o tomto „fenoménu“ začínají čím dál častěji informovat. Žen, které odkládají své mateřství do pozdějšího věku stále přibývá. Je všeobecně známo, že pozdní těhotenství s sebou nese celou řadu rizik, ženě se také v pozdějším věku už nemusí podařit vůbec otěhotnět. A přesto se touto cestou vydává čím další větší množství žen. Co je k tomu vede?

Jedním z důvodů bude jistě touha po vzdělání, která prodlužuje dobu, kdy žena není zcela ekonomicky nezávislá. Ale je v tom také ta všude zmiňovaná touha po profesní kariéře? Jak jednoduché je v dnešní době najít toho „pravého“, a jak velkou roli v odkladu mateřství hraje touha po dokonalém zabezpečení rodiny předtím, než si lidé pořídí dítě? Můžeme vůbec považovat chování současných žen za sobecké? Hodnotová orientace současných mladých žen, se už jen těžko dá srovnat s hodnotovou orientací jejich matek, nebo babiček. Při takových možnostech, které se jim po ukončení školy naskýtají, se jen těžko lze divit tomu, že na mateřství prostě a jednoduše pozapomenou, a díky moderním antikoncepčním prostředkům, které mají k dispozici, mohou mít tuto stránku svého života (ve většině případů) pevně ve svých rukou. Pro někoho tedy obraz sobectví a opovrhováním tradicemi, a pro někoho důkaz moderní společnosti a především samostatnosti, nezávislosti a emancipace ženy.

Velké změny ve formách rodinného života zde mohou hrát také svou roli. V současné ekonomické situaci se nelze divit a odsuzovat lidi, kteří po uvážení dojdou k názoru, že nejsou schopni dítěti poskytnout potřebnou péči, a být jim dobrými rodiči.

Podle Janků (2005) nemělo dítě v dějinách nikdy takovou hodnotu jako dnes, a zároveň nikdy nebylo tak náročné být dobrým rodičem.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 DEMOGRAFICKÝ VÝVOJ V ČESKÉ REPUBLICE

Demografie studuje reprodukci lidských populací a širší podmíněnosti tohoto procesu. Výsledkem této demografické analýzy jsou ukazatele, které charakterizují strukturu populace, také úroveň reprodukce a změny demografického chování. Demografický rozvoj je chápán jako část celkového rozvoje lidstva, týkající se jeho přirozené reprodukce. Reprodukční proces ale neprobíhá izolovaně a je velmi ovlivňován ekonomickou, sociální a také politickou situací v zemi. Výrazné změny těchto vnějších podmínek ovlivňují reprodukční chování obyvatelstva a mají za následek kvantitativní a kvalitativní změny v demografické reprodukci. Demografické chování a úroveň reprodukce prošly ve svém vývoji výraznými změnami. Odrážely se v nich jak mění se ekonomické a sociální podmínky, ale i postavení žen ve společnosti, jejich rostoucí emancipace, vzdělanostní úroveň a také stupeň ekonomické aktivity. Demografické procesy se týkají významných oblastí života žen (Vodáková, 2003).

1.1 Plodnost a porodnost

Úroveň porodnosti závisí na plodivosti neboli fekunditě, což je schopnost muže a ženy родit děti. Jejím výsledným efektem, vyjádřeným počtem narozených dětí, je plodnost neboli fertilita. Úroveň porodnosti je také ovlivněna vnějšími "nebiologickými" faktory jako např. populační politika státu, bytová situace partnerů, uplatnění na trhu práce, hodnotový systém partnerů, náboženské vyznání apod. (Demografický informační portál [online]. 2005 [cit. 2009-04-20]. Dostupný z WWW: <www.demografie.info>)

Žena je spojována především se svou nezastupitelnou rolí matky. Proto také většina demografických ukazatelů charakterizuje úroveň plodnosti ve vztahu k ženám, sleduje strukturu a průměrný věk žen v reprodukčním věku, také rozložení jejich plodnosti podle věku. V České republice se do počátku 90. let rodily ženám děti bezprostředně po uzavření manželství, a byl preferován tzv. dvoudětný model rodiny s krátkým intervalem mezi narozením obou dětí. Šlo o časování porodů tak, aby byly pro rodinu co nejvíce ekonomicky výhodné (Vodáková, 2003).

1.2 Potratovost

Potrat je ukončení těhotenství při němž:

- plod neprojevuje ani jednu ze známek života a jeho porodní hmotnost je nižší než 1000 g a pokud ji nelze zjistit, jestliže je těhotenství kratší než 28 týdnů,
- plod projevuje alespoň jednu ze známek života a má porodní hmotnost nižší než 500 g, ale nepřežije 24 hodin po porodu,
- z dělohy ženy bylo vyňato plodové vejce bez plodu, anebo těhotenská sliznice.

(Demografický informační portál [online]. 2005 [cit. 2009-04-20]. Dostupný z WWW: <www.demografie.info>)

Úroveň plodnosti je úzce spjata s rozšířením antikoncepce, a v případě nechtěného těhotenství s jeho umělým ukončením. Sociální politika našeho státu řešila dříve tuto situaci velmi neobvykle. Špatná dostupnost moderní antikoncepce, měla za následek liberální potratové zákonodárství a interrupce se tak u nás stala jednou z forem plánovaného rodičovství. V roce 1990 dokonce dosáhl počet interrupcí maxima a byl téměř shodný s počtem narozených dětí. Až širší dostupnost a výběr moderních antikoncepčních prostředků vedly k výraznému snížení potratovosti. V 90 letech klesl počet potratů o 63 % (Vodáková, 2003).

1.3 Současná situace

Rozmnožování, reprodukce života, je jeho jedním z nejvýznamnějších a nejdůležitějších principů. Ten jej udržuje ve svých fylogenetických a ontogenetických strukturách, současně však respektuje jejich proměny směřující ke stále složitějším podobám. Tyto proměny rozmnožování však u člověka dosahují nové kvality. Člověk totiž začíná rozumět procesům své reprodukce, hledá a nalézá způsoby a možnosti, jak jejich další vývoj ovlivňovat a hlavně, jak je má využívat pro své potřeby. Živelná, na vůli nezávislá reprodukce končí. Začíná se otvírat a uplatňovat reprodukce plánovaná, závislá nikoliv jen na biologických podmínkách, ale hlavně na jeho subjektivních potřebách. A to mu umožňuje záměrně využívat své zkušenosti a poznatky pro reprodukci svého života (Dunovský, 2005).

Co se týče populační situace v jednotlivých regionech, zemích a kontinentech, tak ta se významně liší v souvislostech se stupněm společenského rozvoje toho kterého státu

a uspokojování alespoň těch základních potřeb jeho občanů, hlavně pak matek a dětí. Podle Dunovského (2005) existují dva základní reprodukční, nebo spíše populační modely rozvinutých a rozvíjejících se společností. Ten první je charakterizovaný demograficky relativně nízkou natalitou a úmrtností, vysokou délkou očekávaného dožití, nízkou sňatečností a vysokou rozvodovostí, vysokým počtem nesezdaných rodin a dětí narozených mimo manželství. Druhý model, vlastní nerozvinutým společnostem se v podstatě projevuje opačnými hodnotami. To se týká hmotného zabezpečení rodin, úrovně zdraví a vzdělávání dětí a dospělých. Tyto skutečnosti podle autora kladou otázky na kvantitu a kvalitu populace.

Dostí významná pro budoucí podobu české populace je také skutečnost, že na plodnost českých žen má výrazný vliv jejich vzdělání. Bohužel je to však vliv negativní, protože již po několik generací platí, že čím vzdělanější žena, tím méně dětí bude mít. Tento vztah ale nijak neovlivňoval celkovou porodnost v dobách, kdy vysokoškolské vzdělání bylo u ženy řídkou výjimkou. Ale s tím, jak úroveň vzdělání žen celkově stoupá, negativní závislost mezi vzděláním a plodností nabývá na váze (Možný, 2006).

1.3.1 Porodnost v číslech

Co se týče porodnosti, není na tom Česká republika nejlépe. V průběhu roku 2007 se v ČR živě narodilo 114,6 tisíce dětí, což bylo o 8,8 tisíce více než v roce předchozím a nejvíce od roku 1993. Polovinu narozených dětí tvořili druhorození. Nutno zmínit, že v roce 2007 byla zaznamenána největší převaha počtu živě narozených nad zemřelými za posledních 25 let.

Pokračující odkládání mateřství do vyššího věku dokládá fakt, že průměrný věk matek dále stoupl o 0,2 roku na 29,1 let celkem a na 27,1 let při narození prvního dítěte. Mimo manželství se narodilo 34,5 % ze všech živě narozených dětí (v roce 2006 tento podíl činil 33,3 %).

Tabulka č. 1. Živě narozené děti podle věku matek při porodu v letech 1990 – 2007

Rok Year	Živě narození celkem Live births, total	v tom matkám ve věku Live births by age of mother									
		-14	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50+	věk nezjištěn Age not identified
1990	130 564	19	18 386	58 550	35 292	13 048	4 567	687	15	-	.
1991	129 354	19	20 026	57 817	34 241	12 054	4 431	744	22	-	.
1992	121 705	23	19 696	53 614	32 406	11 183	4 015	745	23	-	.
1993	121 025	26	19 062	53 132	32 097	11 705	4 240	733	30	-	.
1994	106 579	21	14 320	47 312	28 742	11 547	3 896	716	25	-	.
1995	96 097	14	10 595	42 126	27 255	11 745	3 655	674	33	-	.
1996	90 446	23	8 116	39 123	26 920	11 940	3 632	664	28	-	.
1997	90 657	16	6 923	37 797	29 000	12 411	3 826	666	18	-	.
1998	90 535	5	6 030	35 704	31 225	12 829	4 032	696	14	-	.
1999	89 471	12	5 335	32 024	33 796	13 318	4 255	693	37	1	.
2000	90 910	17	4 451	28 898	37 467	14 506	4 822	723	26	-	.
2001	90 715	17	3 810	24 985	39 512	16 356	5 183	822	29	1	.
2002	92 786	20	3 775	22 607	41 257	18 421	5 788	888	29	1	.
2003	93 685	26	3 687	19 919	42 048	20 964	6 008	991	41	1	.
2004	97 664	14	3 645	17 940	43 047	25 058	6 810	1 111	39	-	.
2005	102 211	19	3 483	16 716	43 354	29 966	7 664	1 228	44	4	.
2006	105 831	19	3 471	15 884	41 935	34 198	8 861	1 406	55	2	.
2007	114 632	18	3 516	16 241	42 169	40 187	10 831	1 605	59	6	.

Zdroj: ČSÚ

Významným rysem změn reprodukčního chování v evropském kontextu je vedle omezení počtu dětí v rodině spíše odklad jejich narození do vyššího věku žen, proto lze v České republice očekávat období, kdy budou realizována narození dětí, která byla odložena v devadesátých letech a dojde tak k růstu počtu narozených dětí a úrovně plodnosti.

2 TRADIČNÍ RODINA

Podle Havlíka (2002), je rodina nejdůležitější společenská skupina a instituce, která je základním článkem sociální struktury a také základní ekonomickou jednotkou a jejímiž hlavními funkcemi je reprodukce trvání lidského biologického druhu a výchova, respektive socializace potomstva, ale také přenos kulturních vzorů a zachování kontinuity kulturního vývoje.

Rodina je také základním činitelem demografického vývoje, jako je rodinný cyklus vázaný na biologické fáze od narození po smrt, sociální struktury, kterou tvoří spíše sítě vztahů rodin než jedinců, ekonomické, kdy rodiny plní ekonomické funkce, jsou hospodařícími domácnostmi, i kulturní (diferencovaně reprodukuje základní normy, hodnoty, kulturní vzorce společnosti). To ukazuje, že rodina je nejen skupinou, ale i institucí, zabezpečuje pro jedince i pro společnost nezákladnější funkce a zprostředkuje je mezi individui a celkem společnosti. Poznatky o životní úrovni rodin, možnostech osobního a profesního růstu jejich členů, jejich kulturní úrovni, také o problémech a deviacích, o rozkladu rodin. Rodina jako společensky schválená forma soužití lidí je právem předmětem silné sociální kontroly (Havlík, 2002).

2.1 Mužská a ženská role

Naše pojetí mužské a ženské role i sexuální postoje a sklony, které s nimi spojujeme se utvářejí tak brzy, že je v dospělosti vnímáme jako něco už samozřejmého. Obsahem těchto rolí však není jen to, že se naučíme chovat jako chlapci, nebo dívky. Rozdíly mezi pohlavími patří k tomu, čím doslova žijeme každý den. Nenápadné vytváření mužské či ženské role je totiž do té míry samozřejmou součástí života, že naši pozornost vzbudí teprve jeho náhlé zmizení anebo zásadní změna (Giddens, 1999).

2.2 Muž otcem, žena matkou?

Je všeobecně známo, že se ženy svým dětem věnují stále daleko více než muži. V naprosté většině českých rodin převládá tzv. tradiční model péče o dítě, který bychom mohli podle Vodákové (2003) jednoduše charakterizovat větou „vše je na ženě“. Ta trávívá s dětmi nejen nejvíce času, ale také se jim více věnuje, neboť jim zajišťuje základní péči, tak že se s nimi učí, stará se o náplň jejich volného času. Také je na ní hlavní díl odpovědnosti za

jejich výchovu. Matka je v životě jejich potomků považována za nejdůležitější v jejich životě, se všemi klady a zápory, které k tomu patří. Matka zastává roli jako pečovatelka, vychovatelka, kamarádka. Muž v tomto modelu vystupuje nejčastěji jako autorita. V mnohých českých rodinách mají ženy pocit, nebo obavu, že jejich muž není dostatečně schopný se o dítě sám postarat, a když má tato situace nastat, snaží se ji ženy muži ulehčit, navaří mu, vše připraví, tak aby se tatínek mohl zcela nerušeně věnovat potomkovi. Muži se pak, dost možná, za svou nemohoucnost jen schovávají. Jak uvádí autorka, nastávají totiž často situace (dlouhodobá nemoc manželky, její studijní či pracovní cesty), kdy si muži dokáží sami docela dost dobře poradit a zvládnout nejen domácnost, pravdou však je, že to dělají „po svém“, tedy jinak než manželka.

Současná generace otců, se svým potomkům věnuje stejně, ne-li více než ta předchozí, z toho tedy vyplývá, že participace mužů při výchově dětí spíše vzrůstá než stagnuje. Panující mýtus, že se muži více věnují až těm odrostlejšími dětem, některé (zahraniční) výzkumy vyvrátily. To však neznamená, že neexistují muži, kteří se skutečně nejvíce věnují až svým větším dětem, jsou však i tací, kteří se více věnují těm nejmenším (obdobně jako ženy).

Je více než jasné, že se zkušenosti na výchovu a péči o dítě, u žen a mužů liší. Každý z rodičů obvykle plní vůči dítěti jinou roli než ten druhý a mívá obvykle k dítěti jiný vztah. Vychovatelství, lze sice svazovat s otcovstvím či rodičovstvím obecně, často se ale vnímá jako instituce, která se z mateřství díky jeho specificky „ženským“ vlastnostem odvozovala a odvozuje. Podle Hanákové a kol. (2007) význam mateřství a vychovatelství je možná vůbec příliš spjat s kategorií žena.

Ženy sebe často vnímají jako toho důležitějšího rodiče, a moc dobře si uvědomují svou nezastupitelnou roli, v otázce výchovy dětí se ženy projevují více konzervativně, neboť se nechtějí vzdát svého (výsadního) postavení. Muži se naopak více konzervativně projevují v případné zástupnosti při celkové péči o dítě. Ženy by se také někdy rády své pečovatelské role vzdaly, avšak muži se v péči o dítě nejčastěji situují spíše do role vychovatele, a mnohdy o žádnou zásadní změnu v této otázce nestojí (Vodáková, 2003).

Na ženách zůstává stále více domácích prací a rodinných povinností. Genderové vztahy jsou tedy v české rodině stále dost asymetrické. A tak není divu, že dělba práce v domácnosti a rodině bývá často ženami hodnocena jako nespravedlivá. Tato nespravedlnost bývá často dávána do souvislosti s celkovou spokojeností, nebo nespokojeností ženy v rodině,

neboli s partnerem. Autorka zde však upozorňuje na paradox, kdy se muž snaží více pomáhat, nebo se starat o děti, a žena toto chování nijak neodmění, bývá to zapříčiněno tím, že se ženy touto „nezvyklou aktivitou“ cítí ohroženy, a brání si svou stávající pozici.

2.2.1 Nové genderové uspořádání rodinných rolí

Jednotný názor na to, jak dosáhnout rovnováhy v rodinných rolích není. Jeden názor je takový, že by se mělo jít cestou „naprosté stejnosti“, a druhý, že by mělo jít o vhodné, přiměřené a vyvážené doplňování se v každodenních činnostech. Každá z uvedených cest má svá úskalí a asi není jednoduché je realizovat zcela beze zbytku. V každodenním životě půjde o kombinaci obou těchto přístupů, kdy konkrétní rodinná situace si někdy vynutí zástupnost a jindy zase spíše doplňování se. Vždy by však mělo jít o to, aby vklady obou partnerů byly rovnocenné. Autorka upozorňuje na to, že právě proto, že jsme lidé, se poměřujeme, hodnotíme a vyhodnocujeme, co je, a co není spravedlivé a pro nás únosné. Pro soukromou rodinnou sféru to platí dvojnásob. Realizace partnerství muže a ženy v rodině předpokládá změnu pohledu na stávající genderové uspořádání rolí, oproštění se od stávajících stereotypů jednání, změnu postojů obou partnerů, nejen jednoho z nich (Vodáková, 2003).

Zásadní změnu chování můžeme na poli genderového uspořádání vztahů očekávat až od té nové nastupující generace mužů a žen, zejména pak od její nejvzdělanější části. Naše mladé vysokoškolačky a naši mladí vysokoškoláci se již téměř neliší ve svých ambicích, pracovních aspiracích a mnohdy již ani ve svých životních cílech. Z vlastní zkušenosti musím říct, že mnohdy mi současné mladé ženy přijdou více ambiciózní než mladí muži, a bude to nejspíš dáno tím, že ženy musí stále o své (mnohdy) vysoké posty bojovat, dokazovat, že jsou jich hodny. Pro mladé a vzdělané dívky už není rodina jedinou možnou alternativou v jejich životě, jak tomu bylo dříve, někdy dokonce přestává být prioritou. Současná mladá generace, která již není v otázce uspořádání genderových rolí tak „rigidní“ jako generace předchozí, by změnu modelu z mnoha důvodů jistě uvítala. Ženám by se totiž měla zvýšit šance se společensky uplatnit, mužům by se zase měl více otevřít prostor pro seberealizaci v soukromé sféře. Pro ženu by se tak mohlo stát „normální“ být angažovaná ve svém veřejném životě, pro muže by zas mohlo být „normální“, že je pečujícím otcem a citlivým partnerem (Vodáková 2003).

3 ŽENA A JEJÍ ROLE VE SPOLEČNOSTI

„Svět ženy vznikl na základě starosti a péče o ostatní. Každé životaschopné lidské společenství musí mít ve svých řadách významnou složku oddanou ochraně zranitelného lidského života. To je historickým posláním žen. Není škoda, že ženy jsou symbolem etiky sociální zodpovědnosti, ale že většina žen veřejného světa takovou etiku zapudila.“ [J. B. Elsthtain, Ženské hnutí, rodina a společnost. In: (Vodáková, 2003)]

3.1 Žena ve vzdělávacím systému

S výjimkou tělesné výchovy a sportů, už současné školství ve vyspělých zemích systematicky nerozlišuje mezi chlapci a dívkami. Dívky, si dříve všeobecně vedly v průměru lépe od první třídy až asi do poloviny střední školy, pak se poměr začal obracet a u závěrečných zkoušek a na univerzitách už dominovali mladí muži. Poslední dobou se však převaha dívek přenáší i do vyšších věkových skupin. Není vyloučeno, že tyto změny jsou výrazem širších změn ve vzájemném postavení mužů a žen v současné společnosti. Nadvláda mužů je v mnoha oblastech ohrožena, a někteří autoři dnes hovoří o „proměně mužské role“ (Giddens, 1999).

3.2 Žena v pracovním procesu

Donedávna byla placená práce v západní společnosti převážně mužskou doménou. V posledních desetiletích se však tato situace začala měnit, stále větší počet žen se zapojuje do pracovního procesu. Ženy, které dosáhnou ekonomického úspěchu, se v současné době musejí vyrovnávat se světem, do kterého tak úplně nepatří. Zkušenosti žen v řídicích funkcích bývají přirovnávány k zážitkům dlouhodobých pobytů v cizině. „Je nezbytné si vzít dobré průvodce a mapy a dodržovat pravidla, jimiž se řídí místní obyvatelé (Giddens, 1999, s. 321).“ Jde o značný kulturní šok, a ani ten cizinec, který zůstane natrvalo, není nikdy úplně přijat. V dlouhodobé perspektivě však nelze vyloučit, že ženy ovlivní mužský hodnotový systém, což umožní sladit odpovědnost k rodině s požadavky pracoviště. Mezi hlavní faktory ovlivňující kariéru ženy patří přesvědčení mužů, že pro ženu je práce až na druhém místě, po dětech. Z mnoha výzkumů vyplynulo, že při přijímacích pohovorech se vedoucí žen ptá zda-li plánuje mít děti, zatímco mužům tuto otázku nikdo nepoloží. Vedoucí automaticky počítali, že pokud dítě onemocní, nebo bude mít prázdniny zůstane

s ním doma žena, ne muž. Jeden z vedoucích pracovníků to dokonce okomentoval takto: „Muži na vyšších úrovních dominují prostě proto, že ženy odcházejí rodit děti a podobně... To bychom snad nemuseli považovat za diskriminaci. Patří prostě k životu, že ženy odcházejí, vdávají se a mají rodinu, takže jejich kariéra je přerušovaná. Vráť se a mají mezeru ve zkušenostech nebo kvalifikaci. A když dojde na lámání chleba, nezáleží na pohlaví uchazeče, ale na tom, jaký přínos pro podnik představuje. Dejme tomu, že máte dva uchazeče: ženu, která byla z rodinných důvodů tři roky mimo pracovní proces, a muže, který po celou tu dobu pracoval. Je celkem jasné, že když budou jinak na stejné úrovni, dostane práci spíš on než ona.“ [Homansová, 1987. In: (Giddens, 1999)]

Ty nemnohé ženy, které byly nalezeny na vedoucích místech, byly většinou bezdětné, a řada těch, které plánovaly v budoucnu děti, uváděla, že mají v úmyslu práci opustit a pak se možná kvalifikovat na jiné místo. Dokud bude většina populace považovat za samozřejmé, že rodičovské povinnosti nelze dělit rovným dílem, budou problémy zaměstnaných žen přetrvávat. Jak by se dalo očekávat, je průměrná mzda zaměstnaných žen podstatně nižší než u mužů, přestože se rozdíl v posledních dvaceti letech poněkud zmenšil. Zastoupení žen mezi chudými se v posledních dvou desetiletích trvale zvětšuje, zvláště těžce doléhá chudoba na ženy samoživitelky, s velmi malými dětmi, které vyžadují trvalou péči. Tady nastává bludný kruh: může-li žena získat slušně placenou práci, finančně ji vyčerpává, že musí platit za opatrování dětí. Pokud však začne pracovat na částečný úvazek, sníží se její příjmy, zmizí jakákoliv šance na kariéru a ztratí také jiné ekonomické výhody těch, kdo pracují na plný úvazek – například právo na důchod (Giddens, 1999).

Avšak díky aktivitám mnoha organizací v této oblasti se v současné době situace žen zlepšila natolik, že mnohé nemusí zcela přerušit svoji pracovní kariéru. Existují profesní organizace, které poskytují poradenství a doprovázení ženám, které se rozhodly podnikat, nabízejí se rekvalifikační kurzy pro ženy s malými dětmi, jiné organizace se snaží přímým jednáním s firmami zbořit mýtus o tom, že matka s dětmi je méně schopný, spolehlivý a výkonný pracovník, další organizace pořádají kurzy, kde se ženy připravují k návratu na trh práce a k předávání rodinných kompetencí na jednotlivé členy rodiny. Záměrem těchto aktivit je umožnit ženám spokojené mateřství a péči o dítě bez obav ze ztráty profesní kontinuity a možností vlastního mimorodinného rozvoje (Janků, 2005).

3.3 Mateřská role

Mateřská role ženy při výchově dětí byla potvrzena, a zdůrazněna tím, že soudy při rozvodech šmahem svěřovaly, zejména ty menší, děti do péče matek. Zdůraznění práv manželek a matek sejevilo i v žádostech o rozvod, které podávaly a podávají častěji ženy než muži. Avšak jakmile se ženy staly „faktickými“ hlavami rodin, začaly se setkávat s potížemi. Na pracovním trhu se setkaly se zaměstnaneckými vztahy z doby, kdy matčin výdělek byl převážně jen tím doplňkovým příjmem rodiny a práce žen, byla z různých důvodů, v průměru méně odměňována. Kvůli výchově dětí, se ženy často dostaly do nové závislosti na pomoci širší rodiny. Hůře na tom byly ženy, které nikdy neuzavřely sňatek s partnerem a jejich nesezdané soužití se rozpadlo, v tomto případě se totiž jejich dlouholetého podílu na hospodaření zmocnil většinou muž. Ten sice zase neměl žádný právní nárok, ale ani povinnost styku s dětmi a dozoru na jejich výchovu.

Může se zdát, že dnešní západoevropská žena i středoevropská, která se jí celkem úspěšně snaží napodobit, má otázku své identity vyřešenu. Se svými právy v zaměstnání, v rodině, vzdělávání, vyšší nadějí na dožití než muži a antikoncepční pilulkou může být žena během svého života tak trochu všechno, čím chce. Jenomže otázka životní volby i dnes stále trvá, a to zejména kvůli mateřské roli ženy. Dítě, které je jednou ženou přivedeno na svět, zůstává až do matčiny smrti někým, koho nemůže pominout z mysli. Mít, anebo nemít dítě se pro ženu stále více stává základní otázkou, tím závažnější, čím více o ní může svobodně rozhodnout. V druhé polovině 19. století nastolila emancipace otázku, zda je spravedlivé požadovat od ženy, aby nesla všechnu tíhu prokreace lidstva, protože nejen rození a kojení, nýbrž i základní výchova připadla ženám, když rodina přestala být výrobní jednotkou a muži masově odcházeli pracovat „z domu“ (Vodáková, 2003).

4 DŮVODY POZDNÍHO MATEŘSTVÍ

Silně vzrostl počet žen, které mají dítě v pozdějším věku. Před dvaceti lety jen jedna žena z padesáti přivedla své první dítě na svět v 35 letech nebo později. Před deseti lety už to byla jedna žena z patnácti, a dnes je to každá pátá. „Pozdní prvorodička“, dříve výjimka je dnes už čímsi takřka normálním. V posledních desetiletích se podstatně změnil náš způsob života. Ženy už většinou nemusejí těžce fyzicky pracovat, zažijí méně těhotenství a tím pádem i porodů, a také déle žijí – 81 let, protože jsou v průměru zdravější. V mnohém se zdokonalila medicína, péče o těhotné ženy a především také porodnictví (Biermann, Raben, 2006).

Podle řady výzkumů jsou rozhodující pro založení rodiny a realizaci přání mít dítě příznivé socioekonomické podmínky jako je bydlení, dostatečné vysoké sociální dávky, úlevy na daních apod. Praxe však ukazuje, že i přes lepší se podmínky ekonomické se rodí stále méně a méně dětí, a uzavírá se stále méně sňatků. Je tedy třeba hledat ještě další důvody, které zapříčiňují odklad mateřství. A je také třeba hledat další motivy, které by mladé lidi povzbuzovaly k rozhodnutí mít děti a vytvořit rodinu (Janků, 2005).

4.1 Hledání vhodného partnera

O pouhou generaci dříve žila většina lidí ve věku třiceti let již v manželském svazku. Dnes sice spousta dvojic žije ve „stálém partnerství“, ale jen minimum z nich již uzavřelo manželství. Obrovská většina lidí, si přeje žít po celý život s jedním partnerem, ale ne vždy k tomu potřebují oddací list, a co je hlavní, nepotřebují spolu zůstat za každou cenu. Už je nezajímá jen trvalost vztahu jako takového, ale také to, jestli je partner opravdovým ideálem (do)životního partnera. Přistoupit na kompromis, znamená pro mnohé zradu vlastních ideálů, což ovšem nemá co dělat s „neschopností“ žít ve svazku. Když srovnáme generaci našich rodičů a tu naši, zjistíme, že se dnes mnohem dříve vzdáváme pokusů o nalezení partnera na celý život. Z životních partnerů se stále často stávají partneři pro určitou životní etapu. Existují mnohé milostné vtahy, které trvají dlouhá léta přesto, že jeden ze dvojice ví, nebo oba tuší, že ten druhý „ještě není ten pravý“. Dvojice plánuje dovolenou, bydlení a další věci, ale nemají oddací list, a už vůbec ne děti. Také ne každý, kdo najde toho pravého partnera pro celý život v pozdějším věku, ho už dlouho hledal. Mnohé ženy potřebují léta trpkých zkušeností, aby věděly, co vlastně od partnera očekávají a chtějí, nebo nechtějí.

Najít toho pravého připadá velmi mnoha lidem jako nadlidský úkol. Ještě nikdy nežilo tolik lidí o samotě. Protože, vždyť „je tak těžké najít toho pravého“. A většinou by lidé chtěli žít s někým kdo je „tím pravým“. Hledání partnera přes inzerát nebo seznamovací agenturu zažívá dnes osvětu. Téměř polovina manželství se dnes rozvádí do několika let po tom, co si slíbili věrnost, ale prostě to nebyl ten pravý(á). Bývá to tak, že po prvním životě nastává nový, většinou s novým partnerem, s dětmi, nebo bez. Jsou-li z prvního svazku děti, obyčejně přichází v tom „druhém“ další - pozdní (Biermann, Raben, 2006).

4.2 Nejdřív kariéra, potom dítě

„Práce a děti, jde to dohromady?“ Jen ženy umějí na tuto otázku odpovědět. Narodí se jim děti, a ony jako matky mají být dostatečně duchapřítomné a starostlivé, aby z potomků „něco bylo“, pokud možno – lidé laskaví, úspěšní, zdraví, schopni trvalého vztahu, flexibilní, kritičtí, a přizpůsobiví. Jen ne žádní neurotikové nebo obtížní lidé! Patří k tomu kojení, dostatek času, organizační talent, schopnost empatie, peníze, trpělivost – prostě a jednoduše mateřská láska. Matek je ale také zapotřebí jako zaměstnaných žen, neboť s jedním příjmem rodina málokdy vystačí. Jsou ženy, které přímo pracovat chtějí, aby později až děti odrostou nebyly zbytečné, depresivní, nepřizpůsobivé, závislé, neúspěšné, zkrátka na obtíž, nebo taky „out“. Jak dokáží sladit děti a kariéru muži, není zrovna běžným tématem, kterým by se zabývali žurnalisté, politikové, šéfové. Muži to zřejmě nějak dokážou. Problémy mají ženy, ne muži. Ve většině rodin to vypadá podle „staré klasiky“ a to: muž pracuje, žena zůstává v domácnosti a stará se o děti a o domácnost. Jen velmi málo zaslechne o případu muže na mateřské dovolené. Tradiční model muže živitele a matky pečovatelky je navzdory dnešnímu vyššímu vzdělání žen hluboce zakořeněn v mnoha rodinách. Rozhodnout se mezi povoláním a dítětem nutí ženy většinou právě ti kolegové, nebo šéfové, pro které je tradiční varianta rozdělení rolí samozřejmá. Pro většinu vysokoškolsky vzdělaných žen je samozřejmým postupem nejprve ukončit vzdělání, pak zakotvit v povolání a získat nezávislost – chtějí si samostatně a sebevědomě plánovat a utvářet život. Možnost pracovní kariéry pak může snadno odsunout touhu po dětech na vedlejší kolej. Nemálo zaměstnaných žen skutečně pociťuje rozpor mezi prací a rodinou. Ženy se nedokáží plně soustředit na práci, není-li dobře postaráno o jejich děti. A když mají ženy špatné svědomí z toho, že nejsou doma s dětmi, přestává je práce těšit. Konflikt mezi dítě-

tem a kariérou opravdu často vede k odkladu mateřství, ne-li k tomu, že se žena dítěte nadobro vzdá (Biermann, Raben, 2006).

4.3 Zatím nejsem na dítě připravená

Pokud žena řekne, že není připravena na to, mít dítě, může to také znamenat nepřiznanou úzkost z toho že: se bude muset vzdát své svobody, se bude muset kvůli dítěti v leccem omezit, se trvale připoutá k dítěti a muži, nebo že nebude schopna být dítěti trvale k dispozici. „Děti chci mít, až budu mít urovnaný život“.

4.3.1 Antikoncepce, předpoklad plánovaného mateřství

Dnes se stěží někdo vyhne sexuální osvětě. Škola, sdělovací prostředky, přátelé, lékaři, rodiče, všichni se snaží, jak jen mohou. Pravdou je, že nám přijde již zcela normální, že si můžeme určovat chvíli, kdy mají naše děti přijít na svět. Koneckonců za to, že soužití muže a ženy může zůstat bezdětným, vděčíme mimo jiné medicíně. Ideální antikoncepce sice doposud neexistuje, ale přece jen to máme – díky pilulkám, náplastím a nitroděložním tělískům, v mnohém snazší než naši rodiče a prarodiče. Přinejmenším se v jejich době častěji než dnes stávalo, že se museli vzít, protože „malé bylo cestě“. Dvě třetiny žen mezi dvaceti a čtyřiceti lety se dnes chrání spolehlivými antikoncepčními prostředky. To je vůbec základní předpoklad plánovaného rodičovství. Dokonalá ochrana však neexistuje, a z vytouženého těhotenství se může stát neštěstí, třeba když s partnerem náhle něco nehraje. Konflikt způsobený neplánovaným těhotenstvím může vyjevit krizi vzájemného vztahu, a s ukončením těhotenství pak bývá zároveň i konec lásky. Vždy budou nechtěná těhotenství, vždy budou interrupce. Avšak díky lepší ochraně před početím k oběma těmto neštěstím dochází méně často, než tomu bylo dříve. I tak zůstávají pro ženy až příliš častým problémem. Vždy znamenají bolesti duševní a tělesné. Jednu z příčin obou strastí najdeme u mužů. Vynálezy antikoncepčních prostředků podpořily jejich bezstarostnost v jejich sexuálním životě. A dále pak možnost umělého ukončení těhotenství je spouštěčem mužů ospravedlněním, pro jejich neopatrnost a lehkovážnost. Podle některých gynekologů, by bylo pro muže „mužnější“, kdyby se také oni starali o antikoncepci (Biermann, Raben, 2006).

4.3.2 Umělé ukončení těhotenství, jako možnost volby

Když se žena rozhodne pro umělé ukončení nechtěného těhotenství, většinou si je svým rozhodnutím jista. Jak uvádí Biermann a Raben (2006) z vlastních zkušeností z praxe, to, že si je jista, neznamená, že je šťastná, znamená to: „Teď a za těchto okolností dítě nechci.“ Mnohá z nich však v zápětí dodá, že později by nějaké určitě moc chtěla. Mají jasno, a je jim smutno. Často mají pocit hořkosti, protože postrádají oporu partnera, přítele, milence. Většinou od svých partnerů slýchávají větu: „To si musíš rozhodnou ty“, což může znít na první poslech rozumně, ale je projevem obezřetné opatrnosti a znamená: „Odpovědnost je na tobě.“ Jedině my ženy můžeme rozhodnout, zda chceme mít dítě, nebo ne. Pro někoho výhoda a zdroj síly, pro někoho smutná pravda. Za ukončení nechtěného těhotenství často bývá fakt, že vztah mezi ženou a mužem není dobrý, což může znamenat že neskýtá oporu, trpělivost, úctu, tedy, je to vztah bez vroucnosti a pravé lásky. Často teprve až tehdy, kdy dojde k nechtěnému těhotenství, žena s bolestí prohlédne, že ji partner zklamal. Zbaví se nečekaného dítěte, a často zároveň i svého milence, partnera, manžela, který ji zanechal bez pomoci a bez lásky. Pro ukončení těhotenství se ženy rozhodují hnány pocitem odpovědnosti za svůj život, ne z nějakého lehkomyšlného rozmaru. Mnohé z nich se neodvážejí přijmout nesnadný život matky samoživitelky. Dvojice, které spolu žijí v láskyplném vztahu plném pochopení, nevyžadují tak často ukončení těhotenství. Tyto vztahy se vyskytují mezi ženami a muži, kteří jsou o něco starší a vyspělejší (Biermann, Raben, 2006).

4.4 Snaha se nejdříve zabezpečit

Že peníze štěstí nepřinášejí, to víme všichni. Ale neposkytuje stát rodičům příliš nízkou materiální podporu? Troufli by si mladí lidé časněji, nebo dokonce častěji na vlastní dítě, kdyby na to dostali víc peněz? Touha po dětech totiž zcela jistě nevymřela. Příliš často se však realizuje až ve „středních letech“. Dnes už dávno není běžnou věcí mít zajištěné pracovní místo, propouštění je stále častější a nezaměstnanost narůstá. Na druhou stranu se ženy kvalifikovaněji vzdělávají. Jen málo lidí se s radostí vzdá svého dobře placeného místa, protože přídavek na děti je jen malou kompenzací. Lepší zaopatření dětí a méně strachu ze závislosti a z nejisté budoucnosti – to je to, co bychom potřebovali. Peníze od státu pak rodičům ani dětem neštěstí nepřinesou (Biermann, Raben, 2006).

4.5 Nedaří se mi otěhotnět

„Moje pocity nejsou nijak neobvyklé, jenom se o nich nemluví. Žena se nestává poprvé matkou ve čtyřiceti, pokud se její postoj vždy odehrával v duchu: „Hurá! Sem s nimi!“ Jistě, existují ženy, které v pětadvaceti zjistí, že nemohou otěhotnět, a následující dekádu dělají vše, co je v jejich moci, aby dítě počaly. To jsou ale výjimky. Pravidlem je celá generace žen jako já, kterým bylo řečeno, že děti mít mohou (navíc je to přece jejich povinnost!), a pak se jednoho dne kolem čtyřicátých narozenin probudí, ťuknou se do čela a prohlásí (jak praví jeden známý nápis na tričku): „Sakra! Zapomněla jsem si pořídit dítě.“ Je legrační, že je-li nám něco odepřeno, snažíme se toho dosáhnout i naprosto zoufalými prostředky. Kdyby se diamanty válely na ulici, našel by se vůbec někdo, kdo by se obtěžoval je posbírat?“ (Newmanová, 2005, s. 7)

Když nějaká dvojice usoudí, že chce mít dítě, obvykle předpokládá rychlý úspěch. Často jsou pak lidé překvapeni, když se ani po třech měsících úspěch nedostaví. Jak všichni víme, statistická šance na to, že se nám podaří přivést dítě na svět, se snižuje s přibývajícím věkem. Známe to ze zkušeností svého okolí a potvrzují to lékaři a vědecké výzkumy. Je mnoho žen, ale i mužů, jejichž touha po dítěti zůstává nenaplněna po celá léta, kdy se o ně stále znovu pokoušejí a podstupují různé druhy terapií (Biermann, Raben, 2006).

Středoevropské ženy se podle statistiky dožívají jednaosmdesáti let. Jestliže jsou ještě ve čtyřiceti zdravé, je vysoce pravděpodobné, že se dožijí dokonce čtyřiaosmdesáti let. Doba plodnosti, je ve srovnání s tím velice krátká. Končí v polovině života. U mužů má přibývajícím věkem podstatně menší význam pro plodnost. Oproti tomu, mezi ženami ve věku pětatřicet až čtyřicet let je zhruba třetina těch, které mají problémy, když pozdě, zato rozhodně zatouží po dítěti. Stále více žen, které dosáhly pětatřicet let věku, se přichází do ordinace svých ženských lékařů poradit a ujasnit si, své vyhlídky. Často jsou to ženy, které zpanikařily z představy o své možné neplodnosti. To mohou jistě způsobit jejich biologické hodiny, které začaly náhle „tikat“, podle Warda (1980) totiž opravdu existují. Jindy je do ordinace dovedou dobře míněné rady rodinných příslušníků, přítelkyň a kolegyně: „Jen jdi k doktorovi! Medicína dnes leccos dokáže!“ Trápení žen přicházejících pro radu je různého druhu. Některé se prostě děsí, že bude pozdě a chtějí mít dítě „co nejdřív a za každou cenu“. Jsou mnohdy nedočkavé a nejraději by vyzkoušely hned celou paletu moderních možností diagnostiky a terapie sterility až po oplodnění mimo tělo, fertilizaci in vitro. Jiné jen chtějí vědět, jestli „ještě mají ovulaci a nejsou už v přechodu“. Ostatně nemálo žen stojí

spíš o přírodní léčbu, homeopatii a akupunkturu než o „masivní“ terapie a zásahy (Biermann, Raben, 2006).

4.5.1 Průměrné hodnoty bez záruky

Když si ženy přejí mít dítě, a mají se svým partnerem pravidelný sexuální styk – co se týče pravidelnosti, tak ta je u každého jinak definována. A pokud je muž skutečně plodný tak polovina těchto žen

- ve věku 30 let otěhotní již po 3 až 4 měsících
- ve věku 35 let otěhotní asi po 7 až 8 měsících
- ve věku 38 let otěhotní po 13 až 14 měsících
- ve věku 42 let otěhotní teprve po 2 letech

Podle této statistiky to tedy žena osmatřicetiletá musí „zkoušet“ dvojnásobnou dobu (14 měsíců) ve srovnání s ženou o tři roky mladší (7 měsíců). A ta zase potřebuje (statisticky) dvojnásobnou dobu oproti ženě třicetileté, které stačí tři až čtyři měsíce. Čtyřicetileté ženě, která má pravidelný cyklus a plodného muže, tedy statistika vypočítala vyhlídky na to, že během tří měsíců otěhotní, na 1 : 6 čili na 15 % (Biermann, Raben, 2006).

5 ŠANCE A RIZIKA V POZDĚJŠÍM VĚKU

Věda umožnila určit nové cesty ke kvalitní reprodukci života člověka. Při tom tu přesáhla od těch přirozených forem a způsobů rozmnožování k těm umělému. V tomto úsilí se setkáváme s celou řadou až neuvěřitelných postupů a jevů takto pojeté reprodukce. Úspěchy nových lékařských postupů a jevů takto pojeté reprodukce. Úspěchy nových lékařských postupů, s sebou však přinesly nutnost vzít na zřetel další otázky a problémy z jiných lékařských oborů, týkajících se této problematiky. Etické, psychologické, sociální a právní aspekty zde hrají velmi významnou roli, mnoha lidem přináší často značné rozpaky a nejistoty v přístupu k nim. Odsouzení, obvinění z rouhání a ze svévolného a neodpovědného zasahování do oblastí, kam by člověk zasahovat neměl. Nové lékařské technologie ale přinášejí také mnoho nadšení a radosti, když umožňují narození dítěte a tím naplnění života rodičů (Dunovský, 2005).

Není žádným tajemstvím, že plodnost ženy v průběhu jejího života klesá. Ve dvaceti je na nejvyšší úrovni, zatímco v padesáti se jen málokterá žena může stát těhotnou. Problémy ovšem mohou být už kolem čtyřicítky. To jsou však všechno všeobecná tvrzení, a pro jednotlivou ženu mají jen malý význam. Je známo mnoho žen, které byly plodné až v pozdních letech a staly se matkami teprve tehdy, když našly správného partnera, životní vyrovnanost a jistotu v povolání. Přestože žádné skutečné meze neexistují, zaškrťávají lékaři v těhotenských průkazech u žen od pětatřiceti let políčko označující „riziko“ (Biermann, Raben, 2006).

5.1 Pozdní mateřství se stává běžným případem

Ženy po pětatřicítce, neřkuli po čtyřicítce, jsou prý příliš staré na to, aby mohly mít děti. To bývalo velmi rozšířené mínění, pevně zakořeněné v srdcích a hlavách tolika mužů a žen, rodičů a prarodičů, lékařů a poradců. A možná je to dodnes jeden z důvodů, proč se nejedna žena obává mít dítě ve čtyřiceti letech. Rady nejsou vždycky právě jemné. Stává se, že zjednájí jasno ve věcech, ale mohou také zabolet. Zhusta nebývají rádci a poradci dostatečně kompetentní, anebo jen tradují své znalosti z dřívějších (Biermann, Raben, 2006).

Všechny těhotné chodí na preventivní prohlídky a připravují se na porod. Nebezpečí se dají rozpoznat dříve, než nastanou komplikace. Tak se matkám v těhotenství a při porodu dostává z lékařského hlediska daleko kompetentnější péče, stejně jako jejich maličkým. Mají

tudíž podstatně vyšší šanci než kdy dříve, že v těhotenství i po porodu zůstanou zdravé a přivedou na svět zdravé dítě.

5.2 Patero možných nebezpečí

Podle Biermann a Rabena, (2006) nesmíme podceňovat ani strach lékařů, že všechno nevyjde tak, jak by mělo, že se přece jen vyskytnou komplikace a jim se pak bude vyčítat: „Proč jste mi o tom neřekl dřív?“

5.2.1 Plodnost

Příčiny, které vedou k nenaplnění touhy po dítěti lékaři nerozpoznají vždy snadno. Příčina může být jak na straně partnera, tak i partnerky. Lékaři pak mají nelehký úkol zjistit, v čem vlastně porucha spočívá. U starších dvojic se nejčastěji jedná

- Ze 30 % u ženy
- Ze 30 % u muže
- Ze 30 % na straně muže i ženy
- U 10 % se nedá zjistit žádná rozpoznatelná příčina ani u muže, ani u ženy

5.2.2 Potrat

Jestliže těhotenství skončí dříve, než je dítě schopno života, nastane tzv. potrat. Plod je schopen přežít teprve od 22. týdne gravidity. Potraty se dějí téměř vždy v raném těhotenství, tj. ve druhém měsíci nebo počátkem třetího, většinou před 10. týdnem. Nebezpečí, že jiný stav skončí potratem, je u čtyřicetileté ženy asi trojnásobné proti ženě třicetileté (Biermann, Raben, 2006).

5.2.3 Postižení, poškození při porodu a deformace

Výrazné postižení, nebo porodní poškození se dnes vyskytuje méně často než dříve - celkem méně než u jednoho procenta všech narozených dětí. Příčinou jsou většinou infekce v době těhotenství, nebo porodní komplikace. Ty mohou nastat při předčasném porodu (tedy před 32. týdnem), kdy je mozek a plíce dítěte ještě nedostatečně zralé. U starších prvorodiček se tyto komplikace nevyskytují častěji než u mladších. Existuje jedna výjimka: deformace a postižení spočívající v narušení chromozomů (např. trisomie 21, tzv. Downův

syndrom) se u dětí starších matek vyskytuje častěji. Riziko je ve čtyřiceti letech asi desetinásobné (1 : 80) ve srovnání s matkou třicetiletou (1 : 800), v šestatřiceti je riziko asi 1 : 300. Rok od roku se stále více žen rozhoduje pro prenatální diagnostiku za pomoci ultrazvuku a jsou-li starší, tak taky pro punkci plodové vody a analýzu chromozomů. Tak je možné stále ve větší míře odhalit děti s Downovým syndromem již před 20. týdnem těhotenství a jejich vývoj přerušit – tyto děti neprijdou na svět (Biermann, Raben, 2006).

5.2.4 Rizika těhotenství

Tady se autoři pozastavují nad tím, zdali je onen křížek, jímž bývají označovány těhotné ženy nad pětatřicet let za rizikové, vůbec ještě oprávněný. Porodníci totiž porovnali průběh těhotenství a porodu u 164 788 žen, a ukázalo se, že ženy mezi pětatřiceti a devětatřiceti lety neměly vcelku častější potíže než mladší ženy mezi osmnácti a čtyřiatřiceti lety. A u žen nad čtyřicet se poněkud častěji objevovala těhotenská cukrovka, a také nízká porodní váha dítěte (Biermann, Raben, 2006).

5.2.5 Rizika porodu

Přibližně každá druhá žena, která měla první dítě po čtyřicítce rodila císařským řezem, a to především proto

- aby nebylo dítě poškozeno
- že se tak rozhodla
- že měl porodník strach z vyššího věku rodičky
- že měl porodník strach o „pozdní dítě“

5.3 Reprodukční zdraví

V přírodě, včetně nerozvinutého lidského společenství je zdraví, zvláště pak to reprodukční, převážně imanentní daností v životě jedinců a jejich skupin. Ti nejsou schopni je jakkoliv ovlivňovat. Naproti tomu v rozvinutém lidském společenství se stále více snaží rozumět dějům své reprodukce, a také o ně pečovat. To znamená rozpoznávat a léčit jeho poruchy, a soustavně své zdraví, včetně reprodukčního, posilovat a poruchám předcházet. Toto úsilí bylo zahájeno na racionální úrovni na přelomu 19. a 20. století, kdy se objasnila fyziologie a patologie rozmnožovacích orgánů a jeho dějů i zásahů do nich. Hlavní roli, zde hrála

možnost účinné antikoncepce. Od negativních přístupů k reprodukci cílených k zábraně početí se však stále více v posledních několika desetiletích obrací pozornost odborníků k dosažení početí a k překonání nemožnosti mít dítě. Sterilita a její léčba se stává rubem antikoncepce a ukončení těhotenství. Tato oblast je spojena s celou řadou problémů a těžkostí. A to hlavně těch emocionálních, etických a těch sociálního charakteru – ať osobního nebo celospolečenského. Péče o reprodukční zdraví už tedy není jen záležitostí každé jednotlivé ženy a muže, ale i řady odborníků v rámci multidisciplinární spolupráce. Hlavním tématem reprodukčního zdraví je naplnění základního lidského práva na plánované rodičovství, které zaručuje všem jednotlivcům a dvojicím svobodné rozhodnutí o počtu dětí, a s tím související právo na informace a vzdělávání v tomto směru. Cílem tedy je, aby každé dítě bylo dítětem chtěným, a aby jeho příchod na svět byl plánován a s láskou očekáván (Dunovský, 2005).

II. PRAKTICKÁ ČÁST

6 CÍL VÝZKUMU

Cílem tohoto výzkumu je porozumění ženám, které se čím dál častěji rozhodují odložit své mateřství do pozdějšího věku. Jaké jsou tedy hlavní faktory, které je k tomu vedou? Vnímají vůbec svůj věk jako „pozdní“ pro mateřství? Dokáží si představit svůj život bez dítěte, nebo to, že by na výchovu byly sami? Ví o rizicích, která jsou spojena s pozdním těhotenstvím? A jak často, pokud vůbec, se setkávají s působením sociálního tlaku? To jsou hlavní otázky, které budu svým respondentkám pokládat.

6.1 Definování výzkumného problému

Výzkumný problém, který jsem si zvolila zahrnuje tři výzkumné otázky, a to:

- Které pozitivní a které negativní stránky pozdního mateřství vnímají, nebo vnímaly ženy jako hlavní?
- Převládá při jejich rozhodnutí odkladu mateřství jeden hlavní faktor?
- Pociťují, nebo pociťovaly ženy působení tzv. „sociálního tlaku“?

6.2 Druh výzkumu

Druh výzkumu jsem zvolila kvalitativní, především kvůli jeho subjektivnosti, a tomu, že jsem chtěla pochopit jak na problém nahlíží samotné ženy kterých se to týká, a interpretují ho.

6.3 Metody výzkumu

Metodou výzkumu byl zvolen polostrukturovaný rozhovor, který byl s písemným souhlasem žen nahráván na diktafon. Respondentky byly informovány, že všechny informace, které mi poskytnou budou anonymní a budou sloužit pouze pro danou bakalářskou práci. Rozhovory se odehrávaly ve všech případech v místě bydliště respondentky.

6.4 Výzkumný vorek

Pro výzkumný vzorek byl zvolen záměrný výběr. Počet respondentek byl šest. Z toho tři respondentky byly ve věku nad třicet let prozatím bezdětné, další tři, kterým se první dítě

narodilo po třicátém roku věku. Tato kombinace byla zvolena záměrně z toho důvodu, abych mohla porovnat případné rozdíly v názlehu žen na daný problém.

6.5 Zpracování dat

Provedení transkripce rozhovoru, následné hledání signifikantních výroků, a shrnutí výsledků výzkumu.

7 VÝSLEDKY VÝZKUMU

7.1 Respondentky

Respondentky A, B, C jsou ženy bezdětné kterým je přes 30 let, respondentky D, E, F jsou ženy, kterým se první dítě narodilo po 30 roku věku.

Respondentka A (Martina)

Věk: 33 let

Stav: svobodná

Nejvyšší dosažené vzdělání: střední s maturitou

Současné zaměstnání: recepční

Místo, datum, čas rozhovoru: ve Zlíně, 18.4.2009, 18:15

Respondentka B (Barbora)

Věk: 30 let

Stav: vdaná

Nejvyšší dosažené vzdělání: střední s maturitou

Současné zaměstnání: fakturantka

Místo, datum, čas rozhovoru: ve Zlíně, 19.4.2009, 9:30

Respondentka C (Petra)

Věk: 32 let

Stav: vdaná

Nejvyšší dosažené vzdělání: vysokoškolské

Současné zaměstnání: účetní

Místo, datum, čas rozhovoru: ve Zlíně, 18.4.2009, 14:20

Respondentka D (Alena)

Věk: 32 let

Stav: vdaná

Počet dětí: 1 (8 měsíců)

Nejvyšší dosažené vzdělání: vyučená

Současné zaměstnání: na mateřské dovolené

Místo, datum, čas rozhovoru: ve Vsetíně, 17.4.2009, 10:15

Respondentka E (Pavla)

Věk: 33 let

Stav: vdaná

Počet dětí: 1 (1 rok)

Nejvyšší dosažené vzdělání: střední s maturitou

Současné zaměstnání: na mateřské dovolené

Místo, datum, čas rozhovoru: ve Vsetíně, 17.4.2009, 13:35

Respondentka F (Petra)

Věk: 36 let

Stav: vdaná

Počet dětí: 1 (2 roky)

Nejvyšší dosažené vzdělání: vysokoškolské

Současné zaměstnání: na mateřské dovolené

Místo, datum, čas rozhovoru: ve Zlíně, 19.4.2009, 14:05

7.2 Otázky a jejich vyhodnocení

Otázka č. 1

„Které jsou podle vás hlavní pozitivní stránky pozdního mateřství?“

Za hlavní pozitivní stránky pozdního mateřství považují ženy materiální zajištění rodiny,

„Ta možnost připravit pro dítě dostatečně uspokojujivé zázemí...“

„No, hlavně asi finanční zajištěnost, protože v dnešní době není nejjednodušší pořídit si byt, auto, a taky ty věci pro dítě něco stojí“.

a také vyzrálost a připravenost ženy na dítě a dostatek zkušeností.

„To, jak je žena ve svém věku vyrovnaná...“

„...vzrálost a dostatek zkušeností“

Tady jsem zaznamenala rozdíl mezi výpověďmi žen bezdětných a těmi, které dítě už mají, zatímco ženy bezdětné uváděly především materiální a finanční zabezpečení, ženy s dítětem uváděly také vyzrálost a dostatek zkušeností.

Otázka č. 2

„Které jsou podle vás hlavní negativní stránky pozdního mateřství?“

Tady ženy nejčastěji uváděly rizika s ním spojená v podobě zdravotních komplikací a neplodnosti,

„Pro matku a pro dítě to může být nebezpečné, nebo se to taky vůbec nemusí podařit otěhotnět, že?“

„Zdravotní obtíže, které se někdy vyskytnou.“

a jako další, velký věkový rozdíl mezi matkou a dítětem.

„...věkový rozdíl mezi matkou a dcerou.“

Mezi výpověďmi žen bezdětných a těmi s dítětem jsem u této otázky nezaznamenala žádný rozdíl.

Otázka č. 3

„Jaký máte názor na plánované/neplánované rodičovství? Čemu dáváte přednost?“

Tady se ženy shodly, že pokud je žena připravená, tak nic nebrání tomu, aby si dítě pořídila,

„... když je člověk připravený tak nezáleží, jestli je to plánované, nebo ne, prostě to přijde.“

„...když je žena připravená na to, být matkou, tak tomu klidně může nechat volný průběh, až to přijde.“

a pokud šlo o to, čemu dávají přednost, tak se všechny shodly na tom, že tomu plánovanému.

„...až se rozhodneme, tak děj se vůle boží...“

„Tak určitě tomu plánovanému, protože neplánované člověk nenaplánuje.“

Otázka č. 4

„Jaký je podle vás nejvhodnější věk na pořízení prvního dítěte?“

Zde bylo rozmezí odpovědí mezi 25 až 30 lety, ale nejčastěji byl uváděn věk 28 let, a ani tady nebyl zaznamenán žádný rozdíl mezi bezdětnými ženami a těmi co dítě mají.

Otázka č. 5

„Jaký věk, při pořízení prvního dítěte už považujete u ženy za pozdní mateřství?“

Zde bylo rozmezí od 35 let až 40 let a výše, nejčastěji byl uváděn právě věk nad 40 let. Tady byl zaznamenán mírný rozdíl mezi odpověďmi bezdětným žen, a těmi co dítě mají. Prozatím bezdětné ženy uvedly dvakrát věk nad 35 let a jednou nad 40let za pozdní mateřství, zatímco ženy s dítětem uvedly ve všech případech věk 40 let a výše za pozdní mateřství.

Otázka č. 6

„Myslíte si, že je mateřství povinností každé ženy?“

Tady většina respondentek uvedla že ne,

„Záleží na každé ženě, zda dítě mít chce, nebo ne, ...takže to není povinnost.“

dvě respondentky vyjádřily názor, že ano.

„Asi jo, ženská je tak stavěná, aby měla dítě a vychovala ho.“

Rozdíly však mezi bezdětnými a s dítětem v této otázce nebyly.

Otázka č. 7

„Dokázala by jste si představit svůj život bez dítěte?“

Ani jedna z žen, by si to představit nedokázala,

„Tak to v žádném případě...“

„Ne, do budoucna určitě ne.“

Otázka č. 8

„Dokázala by jste si představit, že by jste na výchovu vašeho dítěte (dětí) byla sama?“

Představit si to ženy dokáží, jak uvádí, v dnešní době to není nijak neobvyklá situace,

„Ano dokázala, a myslím, že v dnešní době to není nic neobvyklého.“

dvě ženy však uvádí, že si to představují jen velmi těžko,

„To by pro dítě nebylo dobrý, potřebuje mít mámu i tátu...“

„...stejně jako dítě potřebuje mámu, tak i tátu.“

Podotázka č.8

„Jaký by byl podle vás největší problém?“

Všechny ženy se shodly na největším problému, a to finančním, dále pak uváděly problém s hlídáním dětí, pokud by onemocnělo,

„...asi by to bylo hodně těžké po té finanční stránce.“

„...určitě by nastaly problémy ekonomické.“

„...trávil by mě snad jediný problém, a to finanční.“

pouze jedna uvedla problém s absencí autority otce,
„...autorita otce, a schopnost vést dítě k tomu, že kompletní rodina je základ.“

Otázka č. 9

„Jaký byl hlavní důvod odkladu vašeho mateřství?“

V této otázce mě nejvíce zajímal postoj žen, jestli vůbec svůj věk považují, nebo považovaly za „pozdní“ pro pořízení dítěte. A také hlavní faktor, který to zapříčinil. Pouze jedna žena uvedla, že své mateřství neodkládala, vzápětí uvedla, že důvod byl takový, že nemohla otěhotnět.

„Já ho neodkládala, nechali jsme tomu s manželem volný průběh, ale je fakt, že se nám trošku protáhla ta čekací doba...“

Co se týče hlavního důvodu, který ženy uváděly, nelze říci, že by převládal jeden hlavní. Každá žena k tomu měla důvod jiný,

„...celkem dlouho se mi nedařilo otěhotnět.“

„...je těžké najít vhodného partnera pro život.“

„Ještě si užívat, něco zažít, procestovat...“

„...nebyla jsem na něj připravená.“

Podotázka č. 9

Byly ještě nějaké další?

U žádné z žen se neobjevila kombinace více faktorů, což mě překvapilo.

Otázka č. 10

„Měnily se postupem vašeho věku výrazně vaše životní hodnoty? (Vzdělání, kariéra, rodina, mateřství?)“

Tři ženy na tuto otázku odpověděly že ano,

„Samozřejmě, všechno to přichází postupně s tím, jak si člověk vybuduje to předchozí, je s tím spokojený a funguje to.“

„Měnily, asi v takovém pořadí v jaké jste to řekla.“

„...tím jak jsem postupně dospívala...“

a tři ženy že ne, nezáleželo na tom, jestli to byly ženy s dítětem, nebo bez dítěte. Toto si nedokáží vysvětlit, protože jsem byla přesvědčena, že každému člověku se postupem věku a dozrávání jeho hodnoty mění, když jsem pak ale více pátrala proč tomu tak bylo, napadlo mě, že jsem možná špatně formulovala otázku. Otázka měla spíše znít : „Měnilo se postupem vašeho věku pořadí vašich životních hodnot?“ Jinak si to nedokáží vysvětlit.

Otázka č.11

„Myslíte, že existují podstatné rozdíly mezi tím, jak bude vychovávat své dítě 25letá matka oproti 35leté matce?“

Tady ženy většinou odpověděly že ano, pouze jedna žena byla názoru že ne.

Podotázka č. 11

„Můžete uvést jaké?“

Tady ženy uváděly především, větší pečlivost, starostlivost, nadhled a životní zkušenosti u matek starších,

„Starší matky jsou mnohem více pečlivé, takové ..., někdy se o dítě strašně bojí, až zbytečně. Dokáží ale svému dítěti předat více zkušeností...“

„...ale ta pětáctiletá bude mít proti ní větší životní nadhled.“

u mladších matek pak uváděly větší pochopení a blízkost si s dítětem.

„Asi je přecejenom pravda, že ta pětadvacetiletá matka bude mít k tomu dítěti blíž...“

Otázka č. 12

„Připustila jste si, nebo informovala jste se někdy o rizicích spojených s pozdním mateřstvím?“

Všechny ženy, si nějakým způsobem tato rizika připustily. Avšak většina z nich jen jednu stránku z nich, a to tu, že se to v pozdějším věku nemusí podařit.

„Věděla jsem, že existují“.

„Ano, vím, že se to pak pozděj nemusí podařit.“

„...je pravda, že v tom pozdějším věku to nejde zase tak ráz naráz.“

Rozdíly mezi odpověďmi žen s dítětem a bezdětných nebyly nijak zvlášť patrné.

Otázka č. 13

Setkala jste se někdy s tzv. „sociálním tlakem“ v souvislosti s vaším pozdním mateřstvím?

V této otázce byly nejvíce patrné rozdíly mezi bezdětnými ženami, které se všechny se sociálním tlakem setkaly, a to buďto na vlastní kůži, nebo u někoho ve svém okolí.

„Ano setkávám.“

„U sebe zatím ne, ale v okolí se s ním setkávám celkem často...“

Ženy, kterým se dítě narodilo po třicátém roku věku uvedly, že se se sociálním tlakem nestkaly.

Podotázka č. 13

„Pokud ano, kde? za jakých okolností? Popř. setkal se se sociálním tlakem váš partner?“

Na tuto otázku odpovídaly pouze ženy bezdětné, které uvedly že se se sociálním tlakem už setkaly. Nejčastěji se tak děje, na rodinných sešlostech, jak uvedla jedna žena:

„Ve svém okolí od známých, rodiny, budoucí babičky, ...přátel. Všichni totiž děti už mají, a taková ta otázka: „tak co, kdy do toho praštíte?“ je fakt dost častá.“

„...kamarádka to má ze strany své rodiny na talířku každý den.“

Otázka č. 14

„Myslíte, že může působení „sociálního tlaku“ výrazně ovlivnit rozhodnutí ženy mít/nemít dítě?“

Téměř všechny ženy se shodly, že to ovlivnit rozhodnutí může, poukazovaly však na to, že velmi záleží na povaze ženy, a na tom, jak lehce se nechá ovlivnit,

„No, myslím že jo, pokud se žena nechá lehce ovlivnit svým okolím...“

„Jo ovlivnit to samozřejmě může, ale to záleží na osobnosti ženy...“

dvě ženy uvedly, že si nemyslí, že by to ženu mohlo nějak ovlivnit.

„Nemyslím, že to může nějak ovlivnit její rozhodnutí, spíše to může být nepříjemné jako takové...“

Podotázka č. 14

„Ovlivnilo, nebo mohlo by to ovlivnit nějak konkrétně vás?“

Tady se ženy, bez rozdílu toho, jestli mají nebo nemají dítě shodly na tom, že konkrétně je, to nijak neovlivnilo, ani by nemohlo.

„A mě teda moc neovlivnilo, jak už jsem řekla stojíme si s manželem za svým...“

„Já si to moc nepřipouštím.“

„Na mě by to vliv nemělo.“

ZÁVĚR

Tato práce byla rozdělena na dvě části, na teoretickou část a na praktickou část. V teoretické části jsem se pokusila nastínit kapitoly, které podle mého názoru úzce souvisely s tématem této práce. V teoretické části, která se skládala ze samotného výzkumu, a jeho následného vyhodnocení, jsem se pokusila nalézt odpovědi na otázky položené v samotném úvodu praktické části. Na všechny otázky, které jsem si položila jsem našla odpověď.

Pozdní mateřství je, a po určitou dobu jistě ještě bude, velmi současným a diskutovaným tématem. Samy ženy si to uvědomují, když uvádějí nevhodnější věk pro pořízení prvního dítěte v průměru osmadvacet let. Dokáží si však uvědomit a ocenit kladné stránky tohoto jevu aniž by však znevažovaly mateřství matek mladších. Většina současných žen svou budoucnost bez dítěte neplánuje, a jejich hodnoty se vyvíjí postupně s tím, jak si postupně budují to, na čem jim záleží. Mateřství stále zůstává na prvních pozicích v hodnotovém žebříčku žen, a to i když většina z nich nepovažuje mateřství za povinnost každé ženy, což považují za kladný rys této moderní společnosti. Důvody odkladu mateřství do pozdějšího věku jsou velmi různorodé a specifické pro každou jednotlivou ženu, z mého výzkumu proto nebylo možné vytvořit určitou kategorii, která by to častěji zapříčiňovala. Ženy své mateřství odkládají, a to i přesto, že si uvědomují možná rizika s tím spojená, jde však spíše o vědomí toho, že čím později se o to budou pokoušet tím hůře to půjde. Co však ženy ovlivnit nemohou, to je tzv. „sociální tlak“, který je na ně mnohdy vyvíjen, jak ale uváděly, může být sice nepříjemný, ale ovlivnit přímo rozhodnutí mít, nebo nemít dítě nemůže. Každá žena, se pro dítě rozhoduje, ve chvíli, kdy je na to připravena, a to jak psychicky, tak třeba i materiálně.

Není tedy nutné tento jev – pozdní mateřství odsuzovat, nebo jím opovrhovat, mnohem rozumnější je snažit se jej pochopit, a o to jsem se také snažila v tomto výzkumu. Každý člověk má jiné hodnoty, jiná očekávání, jiné cíle, a dospívá k nim postupně, během svého života, a k některým nedospěje vůbec, což však nemusí nutně znamenat, že by to tak bylo špatně.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] BIERMANN, Christine, RABEN, Ralph. Maminkou ve čtyřiceti?. Praha : Portál, 2006. 178 s. ISBN 80-7367-075-5.
- [2] GIDDENS, Anthony. Sociologie. Praha : Argo, 1999. 579 s. ISBN 80-7203-124-4.
- [3] HANÁKOVÁ, Petra, et al. V bludném kruhu : Mateřství a vychovatelství jako paradoxy modernity. [s.l.] : Slon, 2007. 437 s. ISBN 80-86429-49-0.
- [4] HAVLÍK, Radomír, KOŤA, Jaroslav. Sociologie výchovy a školy. 2002. vyd. Praha : Portál, 2002. 174 s. ISBN 80-7178-635-7.
- [5] KONEČNÁ, Hana, et al. Reprodukční zdraví 2005. Praha : [s.n.], 2005. 34 s. ISBN 80-7040-765-4.
- [6] MOŽNÝ, Ivo. Rodina a společnost. [s.l.] : Slon, 2006. 324 s. ISBN 978-80-86429-87-8.
- [7] NEWMAN, Judith. Deník postarší prvorodičky : aneb jak se žije mamosaurům. [s.l.] : Jota, 2005. 267 s. ISBN 80-7217-336-7.
- [8] VODÁKOVÁ, Alena, VODÁKOVÁ, Olga. Rod ženský. Praha : Slon, 2003. 354 s. ISBN 80-86429-18-0.
- [9] WARD, Ritchie. Živé hodiny. Praha : Mladá fronta, 1980. 361 s. ISBN 23-083-80.

Elektronické zdroje:

- [10] Demografický informační portál [online]. 2005 [cit. 2009-04-20]. Dostupný z WWW: <www.demografie.info>. ISSN 1801-2914.
- [11] Český statistický úřad [online]. 2006 , 6.3.2008 [cit. 2009-04-20]. Dostupný z WWW: <www.czso.cz>.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

Apod. A podobně

Např. Například

Popř. Popřípadě

Tzv. Takzvaně

SEZNAM TABULEK

Tabulka č. 1. Živě narozené děti podle věku matek při porodu v letech 1990 – 2007 15

SEZNAM PŘÍLOH

P I: Přepsané rozhovory

PŘÍLOHA P I: PŘEPSANÉ ROZHOVORY

Rozhovor A

„Které jsou podle tebe hlavní pozitivní stránky pozdního mateřství?“

„Člověk si může nejdříve vybudovat kariéru, něčeho dosáhnout, taky se zabezpečit a pak už se naplno jen věnovat dítěti, to je výhoda“.

„Které jsou podle tebe hlavní negativní stránky pozdního mateřství?“

„Pro matku i pro dítě to může být nebezpečné, nebo se to taky vůbec nemusí podařit otěhotnět, že?“.

„Jaký máš názor na plánované/neplánované rodičovství? Čemu dáváš přednost?“

„Já to mám tak půl na půl, myslím že když je žena připravena na to, být matkou, tak tomu klidně může nechat volný průběh, kdy to přijde“.

„Jaký je podle tebe nejvhodnější věk na pořízení prvního dítěte?“

„Tak mezi 25 až 28 lety“.

„Jaký věk, při pořízení dítěte už považuješ u ženy za pozdní mateřství?“

„Tak 35 let“.

„Myslíš si, že je mateřství povinností každé ženy?“

„Záleží na každé ženě, zda dítě mít chce, nebo ne, ...takže to není povinnost“.

„Dokázala by sis představit svůj život bez dítěte?“

„Do budoucna děti mít chci“.

„Dokázala by sis představit, že by jsi na výchovu tvého dítěte (dětí) byla sama?“

„Tak to si ani nechci představovat, ale když by se to stalo, tak určitě hodně pomůžou rodiče při hlídání.“

„Jaký by byl podle vás největší problém?“

„Taky by to asi bylo hodně těžké po té finanční stránce“.

„Jaký byl hlavní důvod odkladu tvého mateřství?“

„Pro mě je těžké najít vhodného partnera pro život, to je ten hlavní důvod.“

„Byly ještě nějaké další?“

„Ne, ne“

„Měnily se postupem tvého věku výrazně tvé životní hodnoty? (Vzdělání, kariéra, rodina, mateřství?)“

„Myslím, že ani ne“.

„Myslíš, že existují podstatné rozdíly mezi tím, jak bude vychovávat své dítě 25letá matka oproti 35leté matce?“

„Podstatné rozdíly tam nevidím.“

„Vůbec žádné?“

„Jako že by to na těch dětech šlo hnedka poznat jestli je vychovával starší rodič, ono hlavně záleží na vyspělosti ženy, některé 25leté mají víc rozumu jak ty 35leté, ale s rostoucím věkem mají ženy více zkušeností to je pravda“.

„Připustila sis, nebo informovala ses někdy o rizicích spojených s pozdním mateřstvím?“

„Připustila, ale spíš tak, že o nich vím z doslechu, z televize“.

„Setkala ses někdy s tzv. „sociálním tlakem“ v souvislosti s tvým pozdním mateřstvím?“

„Setkávám“.

„Kde? Za jakých okolností?“

„Většinou je to od lidí z rodiny, na různých oslavách a sešlostech“

„Myslíš, že může působení „sociálního tlaku“ výrazně ovlivnit rozhodnutí ženy mít/nemít dítě?“

„Z vlastní zkušenosti vím, že to není zrovna příjemné, ale přímo mě t nijak neovlivňuje, já si to moc nepřipouštím, ale jiné to ovlivnit může“.

Rozhovor B

Které jsou podle vás hlavní pozitivní stránky pozdního mateřství?

„Ta možnost připravit pro dítě dostatečně uspokojivé zázemí, a tím myslím to bydlení, my jsme se s manželem domluvili, že si dítě pořídíme až budeme mít vybudovaný domov, takže teď rekonstrukce a pak dítě, ono by to dohromady bylo dost těžké zvládat, i finančně“.

Které jsou podle vás hlavní negativní stránky pozdního mateřství?

„Za prvé riziko snížení plodnosti, že se to pak už nemusí ani podařit a za druhé velký věkový rozdíl mezi matkou a dcerou, když budem mít matka dceru až kolem těch 35 roků nemusí spoustu věcí stihnout“.

Jaký máte názor na plánované/neplánované rodičovství? A kterému dáváte přednost?

„Tomu přirozeně plánovanému, to znamená až se rozhodneme, tak děj se vůle Boží, a až v krajním případě, kdyby to už opravdu nešlo výpočet plodných dnů, a pomoc od lékaře“.

Jaký je podle vás nejvhodnější věk na pořízení prvního dítěte?

„Okolo 28 roků“.

A jaký věk, při pořízení dítěte už považujete u ženy za pozdní mateřství?

„Tak těch 35 roků, ale to myslím po fyzické stránce, jinak je to jedno“.

Myslíte si, že je mateřství povinností každé ženy?

„Já myslím že jo, ale nenazývala bych až takovou povinností, jako spíše radostným obdobím každé z nás“.

Dokázala by jste si představit svůj život bez dítěte?

„Tak to v žádném případě, já už se na to opravdu moc těším, podle mě si to nikdo nedokáže představit, jaké to je, dokud to sám nezažije, to mi řekly všechny kamarádky co už dítě mají, že mateřská láska je úžasná věc“.

Dokázala by jste si představit, že by jste na výchovu vašeho dítěte (děti) byla sama?

„Ne, nedokázala, protože stejně jako dítě potřebuje mámu, tak i tátu.“

Jaký by byl podle vás největší problém?

A ten největší problém?...autorita otce a schopnost vést své dítě k názoru, že kompletní rodina je základ“.

Jaký byl hlavní důvod odkladu vašeho mateřství?

„To budování zázemí jak jsem říkala.“

Byly ještě nějaké další?

Žádné jiné nebyly, a doufám že ani nebudou“.

Měnily se postupem vašeho věku výrazně vaše životní hodnoty? (Vzdělání, kariéra, rodina, mateřství?)

„Ano měnily, tím jak jsem postupně dospívala, přicházelo to postupně, nejdřív zdělaní, pak ta kariéra a teď to mateřství“.

Myslíte, že existují podstatné rozdíly mezi tím, jak bude vychovávat své dítě 25letá matka oproti 35leté matce? Jaké?

„Určitě ano, věkem se mění názory na různé situace, životní zkušenosti, takže i postoje k výchově se tím pádem musí změnit“.

Připustila jste si, nebo informovala jste se někdy o rizicích spojených s pozdním mateřstvím?

„Ano, vím že to pak pozděj taky nemusí podařit“.

Setkala jste se někdy s tzv. „sociálním tlakem“ v souvislosti s vaším pozdním mateřstvím?

„Ano, často“.

Kde, za jakých okolností? a setkal se se sociálním tlakem váš partner?

„Ve svém okolí od známých, rodiny, budoucí babičky, přátel. Všichni už totiž děti mají, a taková ta otázka „tak co, kdy do toho praštíte?“ je fakt dost častá. Můj partner se s ním setkává stejně jako já“.

Myslíte, že může působení „sociálního tlaku“ výrazně ovlivnit rozhodnutí ženy mít/nemít dítě?

„No, myslím že jo, pokud se žena nechá lehce ovlivnit svým okolím, to už pak záleží na ní, jak moc je rozhodnutá to dítě mít, nebo nemít.“

A vás?

A mě teda moc neovlivnilo, jak už jsem říkala stojíme si s manželem za svým rozhodnutím, že až bude vybudované zázemí, tak se do toho můžeme pustit, je to taky hodně o psychice“.

Rozhovor C

„Které jsou podle vás hlavní pozitivní stránky pozdního mateřství?“

„Člověk je finančně zabezpečený a rozhoduje se pro dítě ve chvíli, kdy si něco užil a tím pádem ho nebere jako překážku, jako něco co by ho teď mělo omezovat. Nepřemýšlí o dítěti tak, že si teď třeba několik let neužije dovolenou, nebo že si nebude moct koupit všechno na co byl zvyklý“.

„Které jsou podle vás hlavní negativní stránky pozdního mateřství?“

„Případné zdravotní komplikace, a taky už matka určitě nemá tolik elánu co za mlada“.

„Jaký máte názor na plánované/neplánované rodičovství? Čemu dáváte přednost?“

„Tak to určitě tomu plánovanému, protože neplánované člověk neplánuje“.

„Jaký je podle vás nejvhodnější věk na pořízení prvního dítěte?“

„Kolem 30 let“.

„Jaký věk, při pořízení dítěte už považujete u ženy za pozdní mateřství?“

„Nad 40 let“.

„A myslíte si, že je mateřství povinností každé ženy?“

„Ne, tak by se to nemělo brát“.

„Dokázala by jste si představit svůj život bez dítěte?“

„Ne, do budoucna určitě ne“.

„Dokázala by jste si představit, že by jste na výchovu vašeho dítěte (dětí) byla sama?“

„Dovedu.“

„Jaký by byl podle vás ten největší problém?“

Určitě by byl velký problém s tím, že když děti onemocní, jsou zavřené školky, tak že jako jediný pracující rodič bych neměla tolik času a volna, a taky s tím související finanční otázka“.

„Jaký byl hlavní důvod odkladu vašeho mateřství?“

„Ještě si užívat, něco zažít, procestovat ..., všechno je to na dosah ruky“.

„Byly ještě nějaké další?“

„Ani ne.“

„Měnily se postupem vašeho věku výrazně vaše životní hodnoty? (Vzdělání, kariéra, rodina, mateřství?)“

„Samozřejmě, všechno to přichází postupně s tím, jak si člověk vybuduje to předchozí, je s tím spokojený a funguje to“.

„Myslíte, že existují podstatné rozdíly mezi tím, jak bude vychovávat své dítě 25letá matka oproti 35leté matce?“

„Ne, myslím že ne“.

„Připustila jste si, nebo informovala jste se někdy o rizicích spojených s pozdním mateřstvím?“

„Celkem ano, ale ne že bych nad nima přemýšlela každý den“.

„Setkala jste se někdy s tzv. „sociálním tlakem“ v souvislosti s vaším pozdním mateřstvím?“

„U sebe zatím ne, ale v okolí se s ním setkávám celkem často, kamarádka to má ze strany své rodiny na talířku každý den“.

„Myslíte, že může působení „sociálního tlaku“ výrazně ovlivnit rozhodnutí ženy mít/nemít dítě? a ovlivnilo nějak konkrétně vás?“

„Myslím že ovlivnit může, ale ne mě.“

Rozhovor D

„Které jsou podle vás hlavní pozitivní stránky pozdního mateřství?“

„Pozdního mateřství? asi hlavně to, že jsem na dítě byla fakt připravená, a taky jsme s manželem už měli zařízený všechno okolo bytu, a ušetřený nějaký peníze, aby jsme se měli o malý jak postarat“.

„A které jsou podle vás hlavní negativní stránky pozdního mateřství?“

„Nevím, zatím žádné“.

„Jaký máte názor na plánované/neplánované rodičovství? Čemu dáváte přednost?“

„Tomu plánovanému, aby si to člověk mohl předtím zařídit všechno“.

„Jaký je podle vás nejvhodnější věk na pořízení prvního dítěte?“

„Já nevím, tak 28 roků?“.

„Jaký věk, při pořízení dítěte už považujete u ženy za pozdní mateřství?“

„Po 40“.

„Myslíte si, že je mateřství povinností každé ženy?“

„Asi jo, ženská je tak stavěná aby měla dítě a vychovala ho“.

„Dokázala by jste si představit svůj život bez dítěte?“

„Ne“

„Dokázala by jste si představit, že by jste na výchovu vašeho dítěte (dětí) byla sama? Jaký by byl podle vás největší problém?“

„To by pro to dítě nebylo dobrý, potřebuje mít mámu i tátu, to je jasné.“

„Jaký by byl podle vás největší problém?“

„Asi by mi nestačily peníze, už takhle to někdy není lehké vyjít“.

„Jaký byl hlavní důvod odkladu vašeho mateřství?“

„S manželem jsme chtěli počkat až budeme mít hotový byt, taky jsme se znali jenom dva roky, tak jsme potřebovali vědět jestli to bude fungovat“.

„Byly ještě nějaké další?“

„Jen tyhle.“

„Měnily se postupem vašeho věku výrazně vaše životní hodnoty? (Vzdělání, kariéra, rodina, mateřství?)“

„Nevím, asi ani ne“.

„Myslíte, že existují podstatné rozdíly mezi tím, jak bude vychovávat své dítě 25letá matka oproti 35leté matce?“

„Asi jo, ale žádné mě nenapadají!“.

„Připustila jste si, nebo informovala jste se někdy o rizicích spojených s pozdním mateřstvím?“

„Věděla jsem že se to taky nemusí povést“.

„Setkala jste se někdy s tzv. „sociálním tlakem“ v souvislosti s vaším pozdním mateřstvím?“

„Asi nesetkala.“

„Myslíte, že může působení „sociálního tlaku“ výrazně ovlivnit rozhodnutí ženy mít/nemít dítě? a ovlivnilo nějak konkrétně vás?“

„Já myslím že ne, mě to nijak neovlivnilo“.

Rozhovor E

„Které jsou podle vás hlavní pozitivní stránky pozdního mateřství?“

„No, hlavně asi finanční zajištěnost, protože v dnešní době není nejjednodušší pořídít si byt, auto, a taky ty věci pro dítě něco stojí. Pak vyzrálost a dostatek zkušeností“.

„A které jsou podle vás hlavní negativní stránky pozdního mateřství?“

„Zdravotní obtíže, které se někdy vyskytnou“.

„Jaký máte názor na plánované/neplánované rodičovství? A čemu dáváte vy přednost?“

„No já nejsem prakticky ani proti jednomu, ale více bych se asi přikláněla k plánovanému rodičovství. Myslím že tohle je na rozhodnutí každého z nás, když je člověk připravený tak nezáleží jestli je to plánované nebo ne, prostě to přijde“.

„Jaký je podle vás nejvhodnější věk na pořízení prvního dítěte?“

„28 let“.

„Jaký věk, při pořízení dítěte už považujete u ženy za pozdní mateřství?“

„40 let a výše“.

„A myslíte si, že je mateřství povinností každé ženy?“

„Ne, to si nemyslím“.

„Dokázala by jste si představit svůj život bez dítěte?“

„Jakmile ho člověk jednou má, tak už si nikdy nedovede představit, že by ho neměl“.

„Dokázala by jste si představit, že by jste na výchovu vašeho dítěte (dětí) byla sama?“

„Ne, že bych si to snad přála, ale dokázat bych si to představila. Zním spoustu matek, které vychovávají své dítě samy.“

„Jaký by byl podle vás největší problém?“

„Určitě by nastaly problémy ekonomické“.

„Jaký byl hlavní důvod odkladu vašeho mateřství?“

„Já ho neodkládala, nechali jsme tomu s manželem volný průběh, ale je fakt, že se nám trošku protáhla ta čekací doba..., celkem dlouho se mi nedařilo otěhotnět“

„Byly ještě nějaké další?“

„Nebyly“

„Měnily se postupem vašeho věku výrazně vaše životní hodnoty? (Vzdělání, kariéra, rodina, mateřství?)“

„Neměnily.“

„Myslíte, že existují podstatné rozdíly mezi tím, jak bude vychovávat své dítě 25letá matka oproti 35leté matce? Jaké?“

„Tak rozdíl tam určitě bude. Starší matky jsou mnohem více pečlivé, takové ...,někdy se o dítě strašně bojí, až zbytečně. Dokáží ale svému dítěti předat více zkušeností, a díky tomu, že většina kamarádek dítě už měla, tak jsem to měla už takové vychytané ty figle“.

„Připustila jste si, nebo informovala jste se někdy o rizicích spojených s pozdním mateřstvím?“

„Připustila jsem si je, ale ne tak že bych se třeba ptala své doktorky. Věděla jsem, že existují“.

„Setkala jste se někdy s tzv. „sociálním tlakem“ v souvislosti s vaším pozdním mateřstvím?“

„Ne, nesečkala.“

„Myslíte, že může působení „sociálního tlaku“ výrazně ovlivnit rozhodnutí ženy mít/nemít dítě?“

„Jo, ovlivnit to samozřejmě může, ale to záleží hlavně na osobnosti ženy, jak se s tím vyrovná a jaké má priority.“

„A ovlivnilo nějak konkrétně vás?“

„Mě to nijak neovlivnilo“.

Rozhovor F

„Které jsou podle vás hlavní pozitivní stránky pozdního mateřství?“

„To, jak je žena ve svém věku vyrovnaná, už si toho spoustu zažila a prožila. Taky materiální zajištění rodiny.“

„A které jsou podle vás hlavní negativní stránky pozdního mateřství?“

„Věkový rozdíl mezi matkou a dítětem, teda, nebo vlastně rodiči a dítětem. A přílišná obezřetnost jakou se starší matky vyznačují, to vím od sebe, ale v dnešní době to nebude zase tak negativní stránka“.

„Jaký máte názor na plánované/neplánované rodičovství? Čemu dáváte přednost?“

„Já dávám přednost tomu, když je žena připravená, tak ať to přijde“.

„Jaký je podle vás nejvhodnější věk na pořízení prvního dítěte?“

„Tak 28 roků“.

„A jaký věk, při pořízení dítěte už považujete u ženy za pozdní mateřství?“

„Po 40 roku“.

„Myslíte si, že je mateřství povinností každé ženy?“

„Nemyslím, některé ženy by snad ani neměly být matkami, když někdy slyším, co jsou schopné svým dětem udělat...“

„Dokázala by jste si představit svůj život bez dítěte?“

„To bych nedokázala, vždycky když jsem přemýšlela o budoucnosti, tak tam bylo dítě, i když jsem o něm třeba zrovna ještě ani neuvažovala“

„Dokázala by jste si představit, že by jste na výchovu vašeho dítěte (děti) byla sama? Jaký by byl podle vás největší problém?“

„Ano dokázala, a myslím, že v dnešní době to není nic neobvyklého.“

„Jaký by byl podle vás největší problém?“

No trápil by mě snad jen jediný problém, a to finanční“

„Jaký byl hlavní důvod odkladu vašeho mateřství?“

„Nebyla jsem na něj připravená“

„Měnily se postupem vašeho věku výrazně vaše životní hodnoty? (Vzdělání, kariéra, rodina, mateřství?)“

„Měnily, asi v takovém pořadí v jakém jste to řekla, ale to asi většině lidí“

„Myslíte, že existují podstatné rozdíly mezi tím, jak bude vychovávat své dítě 25letá matka oproti 35leté matce?“

„Asi je přecejenom pravda že ta 25letá matka bude mít k tomu dítěti blíž, asi nejvíc co se týče pochopení takových těch věc co jsou „in“ a co jsou „out“, ale ta 35letá bude mít proti ní větší životní nadhled, teda aspoň podle sebe soudím“

„Připustila jste si, nebo informovala jste se někdy o rizicích spojených s pozdním mateřstvím?“

„Samozřejmě, a je pravda že v tom pozdějším věku to nejde zase tak ráz naráz“

„Setkala jste se někdy s tzv. „sociálním tlakem“ v souvislosti s vaším pozdním mateřstvím?“

„Nesetkala, byla jsem obklopena rozumnými lidmi“

„Myslíte, že může působení „sociálního tlaku“ výrazně ovlivnit rozhodnutí ženy mít/nemít dítě? a ovlivnilo by nějak konkrétně vás?“

„Nemyslím že to může ovlivnit její rozhodnutí, spíše může být nepříjemné jako takové, pokud se s ním žena setkává často, taky záleží na její povaze a situaci. Na mě by vliv nemělo“.